

Haihdunta ja Utu

eli se kaikkein kiinnostavin kysymys, tai ei

MILLOIN

se maailmanloppu tulee

Kun aurinko riittävästi paistaa ... meri ei olekaan veden kierron pääte piste

1.

Täytyyhän "ajan metafysiikassa" käsitellä tätäkin kysymystä

Kunnon tarinassa täytyy olla huipennus ... olkoon se nyt tuo "milloin"

Joudutaan kuitenkin *rikkomaan kenttä*, rakennettu illuusio, kupla

Subjektiiivinen idyllinen kupla puhkeaa objektiivisessä tarkastelussa

2.

"Bonus", koska ehkä olisikin parempi olla heräämättä, ottaa se Matrix-elokuvan "unipilleri"?

Ihanan unennäön sijaan takaisin painajaisten kaaokseen

Jos halutaan onnellinen loppu ... syytä lopettaa lukeminen!

Milloin tapahtuu haihtuminen ... "yksilöllinen abduktio"

Tai milloin kupla puhkeaa

Kohti viimeistä inversiota

- Vaikka teemana on ollut "ajan metafysiikka", toistaiseksi ei ole lainkaan käsitelty kysymystä *milloin* – kysymys oli *epärelevantti*
  - Päädyttiin kenttiin ja taajuuksiin, *toistumisen todellisuuteen* – ei yksittäisiin ajanhetkiin ... kun vallitsi ikuinen NYT
  - Edellä tyydyttiin *subjektiivisuuteen*, omaan näkökulmaan – miltä kokonaisuus voisi näyttää *objektiivisesti*, katsottuna *ulkopuolelta*?
  - *Flown ihanuus* muuttuu *ymmärryksen irvokkuudeksi* ... ja jos tästä pääsee yli: laadulliseksi edistymiseksi, *aikuistumisen kokemukseksi*
  - Kyseessä on *kokonaisvaltainen kasvukokemus*, päästäminen irti ... *kuin sillä lapsella, ymmärtäessään hiekkaleikkien naurettavuuden*
  - Toisaalta ehkä myös *empatia itseä kohtaan*: jatkossa edelleenkin *kaikki on vain malleja ylemmän ymmärryksen silmin katsottuna*
-

201

... Näkymä kuplan sisään

Ykkösluvun sankaritarina kohti yllättävää loppuratkaisuaan, *ajatuskuplan puhkeamista*

1.

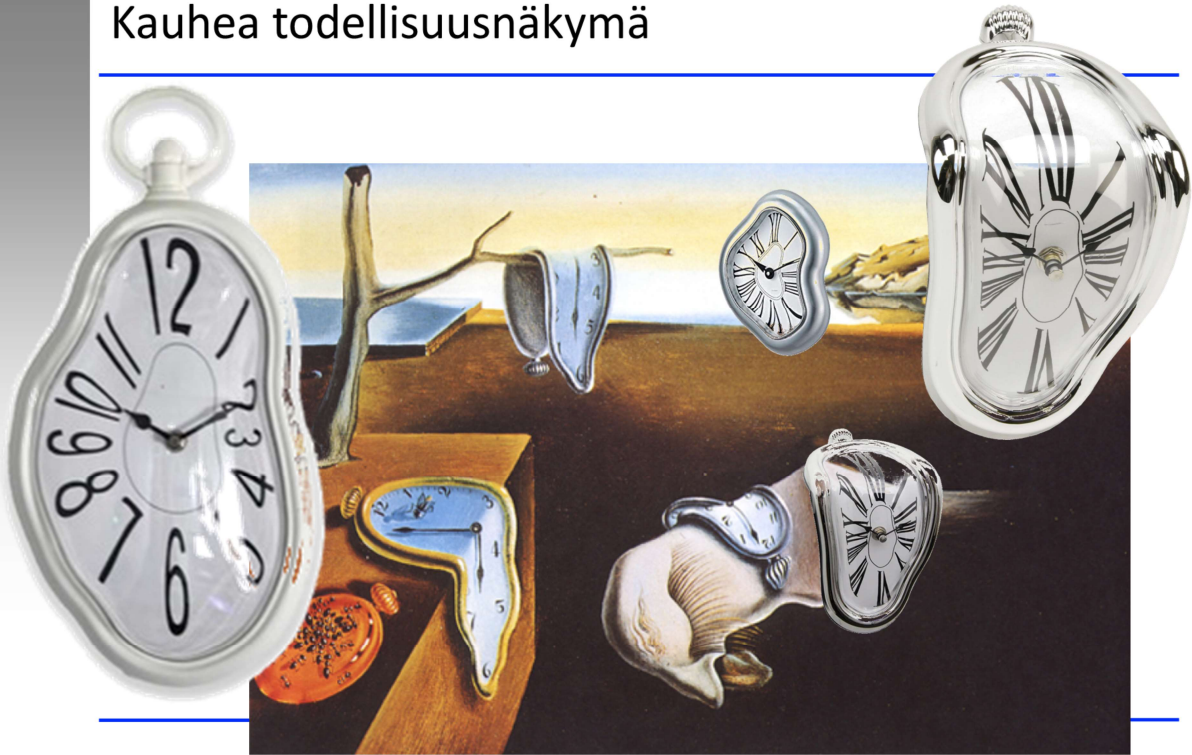
Ei pidä liikaa ihastua edellisen luvun virtauskokemukseen ja sen tavoitteluun
Olemme suggeroineet itsemme uneen, unelmaan

2.

Vain yksi porras eteenpäin pitkässä portaikossa

Ymmärrys, *armo* ... huumori ... naurun sijaan *hyväntahtoinen hymy*

Kauhea todellisuusnäkömä

202

1., 2.

Kulttuurikatsaus ... *tajunnan laajennus*

Salvador Dalin "Muiston pysyvyys", ja vääristyneet valemuistot

Näkymä ulkopuolelta: väärin toimivia kelloja, ja automaa ilman elämää, ilman kosketusta reaalimaailmaan

Voidaan väittää, että ongelma kiteytyy *subjektiivisiin aika-akseleihin*

Vertaa Kurt Vonnegutin "Teurastamo 5": tapa kertoa sodan kaaoksesta oli irrottaa aika-akselista

Tralfamadorelaiset voivat vapaasti siirtyä ajassa

Mikään ei enää ihmetytä, "niin se käy"

Mutta miten?

Poks!

- Oma Kuplani törmäämässä todellisuuteen

203

Subjekttiivinen herääminen ...

Yritetään selittää miksi paradoksiin ajaututaan

1.

Kuinka oma hybris on pelkkää nemesisten jatkumoa

Laadullinen muutos: *kiehuminen*

- Miksi on pakko päästää irti unelmasta ... kuinka reaali maailma iskee lopulta vastaan ... tai miten käy *jos ei heräisi?*
  - Muistele edellinen luku ... *ja flown autuus*: voi löytyä vapausaste, jonka suunnassa ei ole vastusta – seuraus *jatkuvasti kiihtyvä liike*
  - Mikä on fysikaalinen vastine sille, että fluidissa hiukkasten liike on yhä nopeampaa? – Niin, voidaan puhua *ylikuumenemisestä*
  - *Kiehumispisteessä* kuplia alkaa muodostua nesteen sisässä ... tästä seuraa nousu pintaan, *poksahtaminen*, ja *hajoaminen kaaokseen*
  - Vauhtisokeudessa selkeä kirkkaus korvautuu kuumalla höyryllä, järki tunteella ... *maailmanhallinnan tunteella*
  - *Kupla* onkin varsin toimiva metafora – yksilöllinen menestys johtaa narsistiseen itseriittoisuuteen ... *nykymaailman todellisuuteen?*
-

204

1.

Maailman täydellisen hallinnan tunne, kaiken onnistuminen ... jossakin vaiheessa iskee vauhtisokeus, tyytymättömyys vauhtia rajoittavaan todellisuuteen

... Luopuminen hidasteista ... *kauan rakennettujen mallien hylkääminen*

2.

Irtoaminen malleista on *laadullista*

3.

Fysikaalisetkin kupliin liittyvät mielikuvat osuvia: vaahtopinnassa kuplien paineet vakioituneet, ja vapausasteet yhdensuuntaistuneet keskenään ... *yksilöllisyyttä korostavasta vaahtoamisesta huolimatta*

Ja se puhkeamisherkyys ...

Pari systeemitason esimerkkiä

- **Talouseliberalismi.** Lyhytjänteinen nykytaloustiede houkuttelee kaikki mukaan täysin kestävämpään pyramidipeliin ... *maksajiksi*
  - Globalisaatio, rajojen poistuminen, on suurentanut heiluteltavaa ”astiaa” – virtaus paratiisisaarille yhä vastuksettomampaa
  - Mutta ennen kaikkea moraaliset ajattelun esteet ovat poistuneet: *ainoa hyväksytty kriteeri on osakkeenomistajien, rahan etu*
  - **Liberaalidemokratia.** Lait ovat vain hidasteita – *muistan, kuinka esimerkiksi EU- ja eurokiima ohitti aikanaan perustuslainkin*
  - Meille markkinoitu *individualismi* on lähinnä systeemin etua ajavaa *granuloitumista*, yksilöiden irtoamista ankkureistaan
  - *Trumpilla, Johnsonilla ei ole mahdollisuutta: hyökkäyksen mölinä ylittää kaikki puolustuksen äänet ... kuohuu kiehuu yhä pahemmin*
-

205

Myös systeemitasolla – subjektiivinen näkökulma houkuttaa, näkökulma ulkopuolelta *hirvittää*

Ollaan kiehumispisteessä, *syöverin äärellä*

1.

Kaikki yhdensuuntaistunut ... *arvot muuttuneet hinnoiksi*

Kaikki ostettavissa, *kaikki liukuu*

Systeemit synkronoituvat – syynä *rasva*, sfäärien yli vaikuttava globaali *raha*

2.

Ilmastonmuutoshysteria esimerkki irralleen päässeestä ylikuumenneesta rasvatusta dynamiikasta

Syynä romahdukseen ei ole *silmillekävyyä ekstremismi* vaan näkymätön *keskiluokkaisuuden äärevöityminen*

Hyvästit neokyberneettisille tasapainoille

- Aiemmin optimoitiin $E\{J(x)\}$ ja saatiin tulokseksi tasapainopiste $\bar{x}$, mallin ydin $E\{\bar{x}\bar{x}^T\}$

- Entä pidempi aika? $\mathcal{E}\{J(\bar{x})\}$
  - Optimoidaan *näitä tasapainoja ... ?!*
  - Oletus: muokkautuminen jollakin tavalla on *rakenteelle* nyt mahdollista
- $$\begin{aligned}
 &= \mathcal{E}\{\text{trace}\{J(\bar{x})\}\} \\
 &= \mathcal{E}\{\text{trace}\{\frac{1}{2}\bar{x}^T\mathcal{E}\{\bar{x}\bar{x}^T\}\bar{x} - \bar{x}^T\mathcal{E}\{\bar{x}u^T\}u\}\} \\
 &= \mathcal{E}\{\text{trace}\{\frac{1}{2}\bar{x}^T\mathcal{E}\{\bar{x}\bar{x}^T\}\bar{x} - \bar{x}^T\mathcal{E}\{\bar{x}\bar{x}^T\}\bar{x}\}\} \\
 &= \mathcal{E}\{\text{trace}\{-\frac{1}{2}\bar{x}^T\mathcal{E}\{\bar{x}\bar{x}^T\}\bar{x}\}\} \\
 &= -\frac{1}{2}\mathcal{E}\{\text{trace}\{\bar{x}^T\mathcal{E}\{\bar{x}\bar{x}^T\}\bar{x}\}\} \\
 &= -\frac{1}{2}\mathcal{E}\{\text{trace}\{\mathcal{E}\{\bar{x}\bar{x}^T\}\bar{x}\bar{x}^T\}\} \\
 &= -\frac{1}{2}\text{trace}\{\mathcal{E}\{\bar{x}\bar{x}^T\}\mathcal{E}\{\bar{x}\bar{x}^T\}\} \\
 &= -\frac{1}{2}\text{trace}\{\mathcal{E}\{\bar{x}\bar{x}^T\}^2\} \\
 &= -\frac{1}{2}\text{trace}\{(\Phi^T\mathcal{E}\{uu^T\}\Phi)^2\}.
 \end{aligned}$$

206

Minkä vuoksi päästetään irti kyberneettisistä malleista? Miksi monimuotoisuus ei olekaan evoluution suosima pysyvä tila? Subjektiiivisesti: miten houkutus tulee vastustamattomaksi, oma etu edelle?

... Nyt objektiivinen, "systeminulkoinen" tarkastelu

Aiemmin, signaaleja optimoitaessa, kokonaisenergia oli vakio – ominaisarvojen *summa*

Vapausastesuunnat siis *jakoivat energian*, jonka määrä ei ole muutettavissa

1.

Optimointi yli rakenteiden?!

Mallin mallittaminen

2., 3.

Nyt maksimoitavaksi tulee *kin ominaisarvojen neliöiden summa*: optimi keskitettäessä variaatio yhdelle vapausasteelle

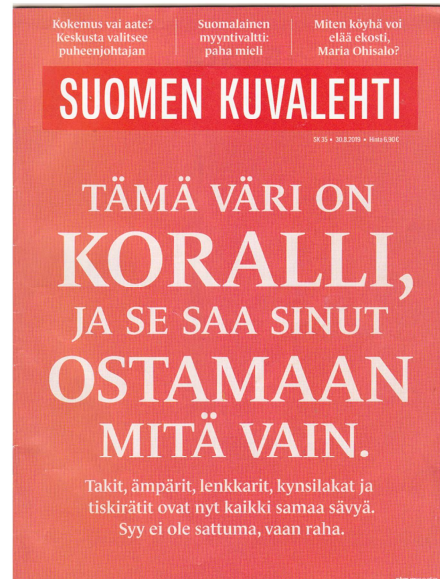
Jakaminen ei olekaan enää kilpailukykyinen vaihtoehto – siis monimuotoisuudesta kohti yksittäistä ratkaisua!

Robustisuus heikkenee ... tuhon enteet ...

Tieteenkin degeneraatio?

- Tieteen virtaviivaistuminen, reunojen siliäminen ...
- Totuus äänestyspäätöksillä, ”olemme oikealla tiellä”
- Dialektinen poukkoilu on loppunut?

Esimerkiksi *kognitiotiede*:
takaisin *behaviorismiin* ja
”Pavlovin koirakokeisiin”?

207

Kova tiede pehmenee ... ja vauhti kovenee

”Science has settled” ... ennemminkin *tiede on kesytetty*

Tieteen evoluution seuraava vaihe, ohi dialektisesta haahuilusta, epävarmuudesta

Mutta kauneus on monimuotoisuutta ... *yksisilmäisyys ei enää houkuta parhaita mieliä*

1.

Degeraatio takaisin yksimuuttujamalleihin

Ilmastonmuutostiede: ”Hiilidioksidiekvivalenteista” lämpökäyriin

Paremmiin mitattava tulee helpommin raha/rahoitusohjasteiseksi

Liian aikainen harppaus evoluution seuraavaan vaiheeseen, jatkuvaan flow'hun!

Näkymä sisältä

- Onko loputon kasvu rajallisessa maailmassa mahdollista?
Oletetaan aluksi että ON ... *emergenssirajan ylitystä tavoitellen*
  - Maailmanhengen noidankattilan kiehuessa lisää – *mitä kokkautuu ... suurimpien pyörteiden saadessa muodon ... sovellus*
  - Tarkastellaan systeemis-poliittista yhteiskunnan tasoa: miltä näyttää kun *arendtilaiset vallan voimaviivat* yhdensuuntaistuvat?
  - Vakioratkaisu flown yhdensuuntautumiseen – ja varmin reitti ongelmiin – on *totalitarisoituminen*, ”ismin” nimestä riippumatta
  - Yksilölle vastuun luovuttaminen ”systeemille” on helpottavaa ... degeneroituminen arkaaisen *yhteistahdon* alle on *hypnotisoivaa*
  - Jos yhteen vapausasteeseen keskittyminen *onnistuu*, niin että muut vapaudet katoavat, *kivettyvät ... laadullinen harppaus?*
-

208

Annetaan vauhdin kasvaa ... yli kaikkien rajojen

1.

Totalitarisoituminen, yksilö ja yhteisötasolla ... degeneroituminen arkaaisen yhteistahdon alle on lumoavaa, hypnotisoivaa

Evoluution kehittämä alkukantainen yhteistyön mahdollistuminen ennen ”yhteistoimintaneuvotteluja”

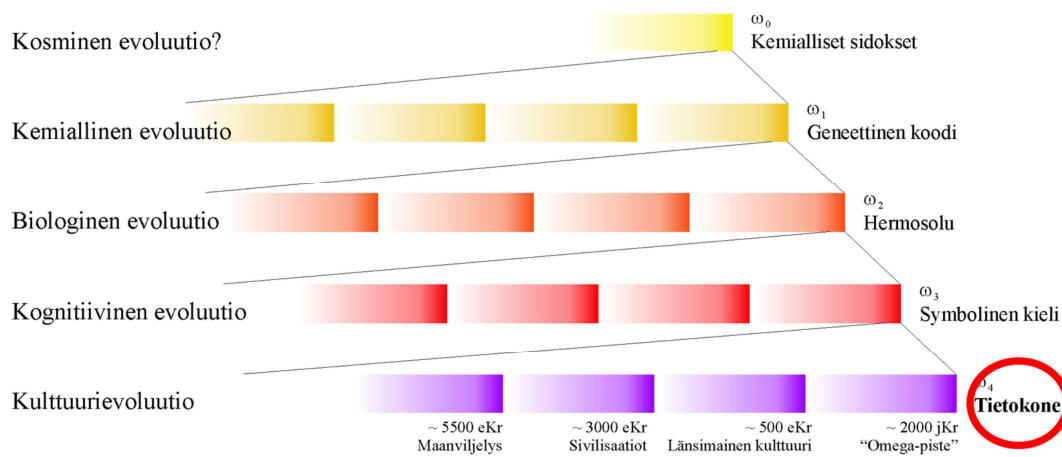
Voiko tämä betonoitua?

2.

Kaikki munat samaan koriin – *miten käy jos riskinotto kannattaa?*

1. Niin, ensin menestyskokemukset ...

- ... Laadulliset harppaukset ovat harvassa ... mutta *yhä tiuhemmin*

209

1.

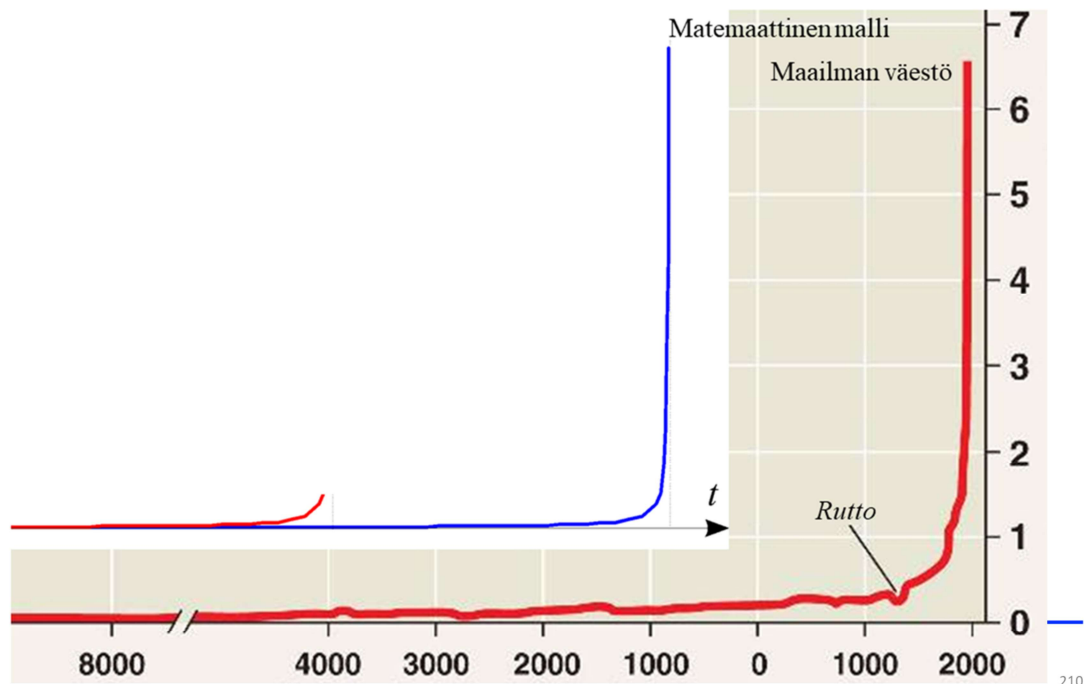
Avantgarde, ihmiskunnan objektivoituneen evoluution aallonharjat
Omega-pisteet – *laadullisen transition kohdat*

2.

Alkaako uusi tietokoneen aikakausi, ennennäkemättömällä kehityksen sykkeellä?

Ennen tekoälyn tarjoamaa mahdollisuutta todelliseen emergenssihyppäykseen, tarkastellaan toisenlaisia räjähdyksiä ...

Kvalitatiivisen transition mallittaminen mahdollista?

Perinteiset kasvun mallit: maksimissaan eksponentiaalinen käyttäytyminen, ei laadullista muuttumista – koskaan ei tule se *milloin*

Kuinka mallittaa emergenssiä matemaattisesti? Tarvitaanko uudenlaista matematiikkaa?

1., 2.

"Hyperbelimalli": *kasvu verrannollista neliöön*

Oletus: tiedetään "oikea", objektiivinen aika *pään ulkopuolella*

3.

Nyt onkin asettauduttu kaaoksen keskellä olevan ihmisen asemaan: maailman ensimmäistä rakenteistumista varten täytyy valita jokin muuttuja "ajaksi" enemmän tai vähemmän onnella + se *kepstrianalyttinen logaritmi*

Sovelletaan vitaalitiedettä ... hahmontunnistusta, ja intuitiota

Tieteellinen valppaus: *sama matemaattinen funktiomuoto ei voi olla sattumaa*

Myös aikahistorialliset, Apolloniset hahmot, *kartiroleikkaukset*: Newtonilla ellipsit, nyt hyperbelit!

... Ja myös ne empiiriset hahmot – *havaittu väestönkasvu* ... mutta tämä "emergenssiharppaus" ei taida olla kestävä!

Käytännössä kuitenkin aina romahdus

- Mutta yrittää pitää – *miksi meitä kiusataan?* Vaikka ei olisi edes toivoa emergenssistä, *miksi romahdus on aina vain pakko kokea?*
  - Romahdusten määrä, *sykkivä todellisuus*, takaa *havaintodatan stationaarisuuden* – ja *seuraavan tason taajuuskentän olemisen*
  - Kyseessä kai on *maailmanhengen "koesuunnittelu"*: tuoretta dataa saadaan vain *kaaoksen kautta*, uusien syntyjen mahdollistamana
  - Aina erilainen realisaatio: mitä *elämyksellisempi*, *sykähdyttävämpi* ... sitä laajakaistaisempi, *virittävämpi* herätetöytäisy on
  - Tällaisissa "Monte Carlo –simuloinneissa" *todellisuuden hahmo* paljastuu: sitä mallittavien yritelmiä *elinkelpoisuus ja robustisuus*
  - Kuin Douglas Adamsin kirjassa – Maapallo kokonaisuudessaan on *reaaliaikasimulaattori*, laskemassa generoivaa "syntykysymystä"!
-

211

Toistuvien romahdusten tarkoituksena taitaakin olla värinän, merkitysenergian generoiminen ylemmän tason systeemiä varten

1.

Kaikki kärsimys on välttämätöntä ... kuin parhaalla taiteilijalla!

Maailmanhenki on luomistuskassa ... *yrittää ymmärtää itseään*

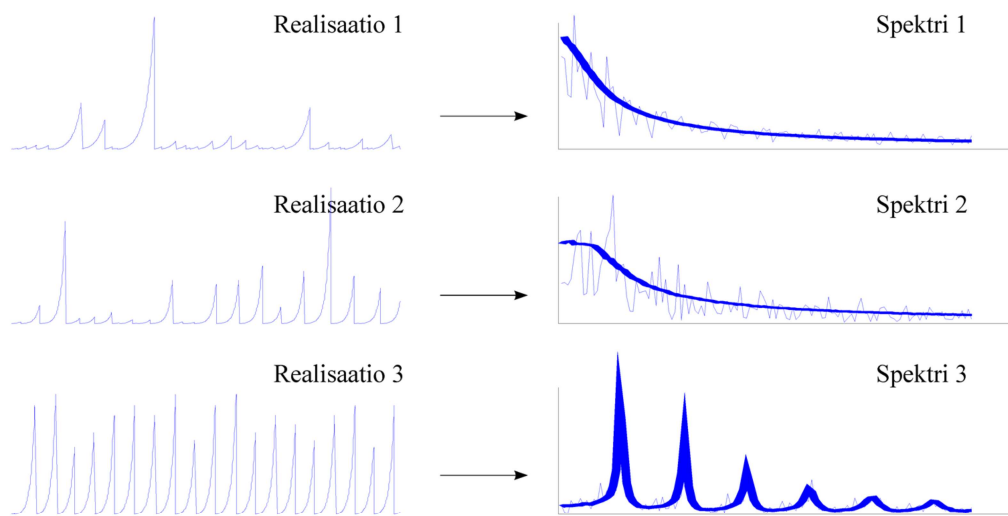
Oltava epästabiili persoonallisuus ... *hieman hullu*

2.

Esityksen alussa olikin se Douglas Adamsin "kysymys", jota Maapallo oli simulaattorina laitettu ratkaisemaan

Tosin vasta pitkien seikkailujen jälkeen kirjassa ymmärrettiin keskittyä vitaalis-funktionaaliseen tasapainoon, siihen "syvään kysymykseen", syntysanojen syntyyn: *mikä siis on se hyvä kysymys?*

Ikuinen yrittäminen ... *elämän pulssi*

212

”Milloin” on epäolennainen kysymys

Enemmän kuin ”ajan metafysiikka”, kyseessä taitaakin olla *taajuuksien metafysiikka*

Spengleriläishenkinen jatkuvuusmalli ...

- Kun synnyt on sidottu ”alkusymboleihin”, kulttuurien kehitys on määrätty ... ja kypsyyvaiheessaan ”hedelmistään puu tunnetaan”:

... Spengler haluaa tavoittaa kullekin korkeakulttuurille ja sen piirissä eläneille yksittäisille ihmisluille yhteisen *näkymättömän perustan (Grund)*, jonka hän olettaa paljastuvan täysin vain tunneperäiselle, intuitiiviselle etsinnälle. Pohjimmiltaan on Spenglerin mukaan salaisuus, miksi jokin kulttuuri yhtäkkiä syntyy äitimaisemastaan ja valitsee itselleen tietyn alkusymbolin tapahtumassa, jossa sen sielu äkillisesti käsittää itsensä, etäisyyden ja ajan. ”Se alkaa joka kerta kuin huuto. Arkuuden ja torjunnan ahdistava tunne muuttuu äkkiä puhtaaksi ja hehkuväksi heräämiseksi, joka käsittää ja oivaltaa yhdellä katseella valomaailman koko syvyyden kohoamalla äitimaasta täysin kasvin tavoin kukoistukseen”. ”Ajan valittujen henkien läpi” käy ”ikään kuin suuri liekki”, joka yhtäkkiä paljastaa heille ”näkymättömän metafyyysisessä kirkastuksessa”... [Marja Jalava]

- Kulttuuri ei lopu ”iltaan” kuten spengleriläis-faustisessa visiossa – ”yhteistahtoon” kehittyä *yhdensuuntaistumisten ja kaaosten sykli*
  1. ”Järjen kenttä” *E* (se ”yhteisön sähköinen kenttä”), positivistinen johdonmukaisiin dialektisiin paineisiin pohjautuva rakentuminen ... *tukahtumiseen saakka*
  2. ”Shivan kenttä” *H* (se ”magneettikenttä”), *absurdi ahdistus*, järjellä selittymätön itsetuhon mekanismi, *kollektiivinen hulluus ... aina eri tavoin*

213

Oswald Spengler visioi kulttuurien noususta ja romahduksesta; tuttuja vitalistisia analogioita

Mutta liian kapea, länsimainen näkökulma

Kuitenkin parempi kuin taloustieteilijöiden *ikuinen kasvu*

1.

Vielä parempi olisi itämainen ”elämän pyörä”

Pyörimisliike edellyttää kahta tilamuuttujaa ... saksalaisittain ehkä ”maa ja veri”!

Tässä onkin laajennettu Spenglerin ideaa jatkumoksi ... *iltahämärän jälkeen tulee aamurusko*

Milloin? – vaikea sanoa ... aika-akselihan on subjektiivinen!

... Seuraten kulttuurin *neljä vaihetta*

---

1. **Herääminen.** Kaaoksen vähittäinen järjestyminen, merkityksen virtaus alhaalta ylös ... optimismi, suunta selkeä *ylöspäin*
  2. **Kukoistus.** Vähitellen todellisuus unohtuu hyvinvoinnin kasvaessa, samaan aikaan kun virtaus rämettyy sivuvirtauksiin
  3. **Kriisiytyminen.** Taitekohta kun *mieli ohittaa järjen*, nyt meillä "tasa-arvoistumisen" ylilyönti, dialektiikoiden kääntyminen ... yhteiskunnallinen "täyskierto", kausaalimallien pettäminen, dynamiikkojen irtoaminen hallinnasta ... *vitalismin voitto*
  4. **Antautuminen.** *Uusi keskiaika*, kulttuurinen *uni aika*, lepoaika ... maailman hallinta, virtaukset, kaaoksessa; armelias vajoaminen kaikkitietävän depersonoidun "Kaikkivallan" syliin ... helpotus ja hiljaisuus ... rakenteiden vähittäinen regeneroituminen.
-

214

Spengleriläisestä yskähdyksestä *nelivaihekoneen sykliksi*

1., 2., 3.

Identiteettien, yksilöllisyyden korostuminen yhteisön yli

Arvojen mullistumista seuraava "yhteiskunnallinen täyskierto"
äärimmäisyyden yli viedyn tasa-arvoistumisen kautta?

Tai kun moraaliohjeet haetaan lapsilta – se Greta Thunbergin tapaus

Tieteessäkin – kun äärimäinen kuuma tunne korvaa kylmän järjen

Dialektiikkapumput eivät voi pyöriä toiseen suuntaan – *kausaalirakenteet muuttuvat tyystin*

Sivistyneistö "uhriutuu", kuin natsi-Saksan romahtaessa: "paremmintietäjät" sinnittelevät uskollaan, *tietäen pelastavansa maailman*, tehden romahduksesta tarpeettomankin syvän

Totalitarismi: järjen puolustautuminen hulluutta vastaan, hallitsematonta *vitalismin vettä*

Hukkumisen tunne ... kuin vesikidutus, "systeeminen kouristus"

4.

Horros voi kestää epämääräisen ajan; voi myös antautumisen vaiheessa, puolustuskyvyttömänä, tulla muiden kulttuurien nielemäksi

2. ... Sitten ne *luuserit*

- Mutta kaikki eivät voi olla voittajia ... kuinka käy niille jotka jäävät jalkoihin, eivät kykene muuttamaan ympäröivää todellisuuttaan?
  - Nämä eivät ole nietzscheläisiä ”yli-ihmisiä” ... vajoavat massaan, ”viimeisiksi ihmisiksi”, *päivästä päivään sisulla pärjailijöiksi*
  - ”Historian uuvuttama” henkinen orja alistuu kontrolliin, egon tai systeemisen ”hyperegon” alaisuudessa
  - Näiden tarinaa ei perinteinen historia kerro, hekin ovat ”kuolleita” ... niin, toisessa päädyssä on räjähdys, toisessa näivettyminen
  - Aiemmin virtaukset pyrkivät yhdensuuntaistumaan, nyt jakautuvat ... voitaisiinko tämä mallittaa *aika-akselin subjektiivisuudella?*
  - Ehkä taas pitää tukeutua kreikkalaiseen viisauteen – tarinoihin, *tragedioihin* ... systeemiseen *draaman kaareen*
-

215

Toiset ovat kuin delfiinejä, pystyvät hetkeksi irtoamaan ympäristöstään, pinnan yläpuolelle ... näkemään laajoja näkymiä

Toiset tyytyvät rooliinsa ... objektiivisessa katsannossa *ne suuret massat*

1.

Nietzschen ”viimeinen ihminen” on rajoja rikkovan yli-ihmisen vastakohta: tyytyy *halveksittavaan ”orjamoraaliin”*

Tyytyy annettuihin totuuksiin

Kumpikin ääripää on epätoivottava

2.

Kuinka hahmottaa monimuotoisuuden jälkeistä ”yhden vaihtoehdon kaksijakoisuutta”?

Vitaali-ilmio – paras malli on *tarina*

Ja parhaat tarnankertojathan ovat ...

Kreikkalainen SWOT – *oma tulkinta*

- Subjekttiivisen mielen maailma koostuu *elementeistä*, jotka ovat Vesi, Tuli, Maa, ja Ilma ... näiden avulla voidaan luonnehtia *aikaa*:

Se juokseva Vesi on avainasemassa, elämän ehto mentaalisesakin universumissa; tämän ajaa liikkeelle Tuli. Jokimaiseman "biosfääriin" rajaa *kaksi kuolemaa*: toisaalta pysähtyneisyyden Maa, *pohja*, ja toisaalta rajoittamattomuuden Ilma, *pinnan usva*.

- Onko näille "kuolemille", *ajattelun konkursseille*, tarjolla lisää intuitiota ... miltä ne tuntuvat, *subjektiivisesti*?
  - *Zenonin paradoksit* ovat *nykykatsannossa naurettavia*, ulkoapäin katsoen ... mutta *sisältä katsoen* niihin tulee *elämän makua*:
    - "**Kangistuminen**" (*Zenonin nuoliparadoksi*). Jos tarkastelet nuolta liian tarkasti, yhteen aikahetkeen sidottuna, se jumittuu eikä voi lainkaan liikkua (*pohja*).
    - "**Kaaostuminen**" (*Akilleus ja kilpikonna*). Jos annat mielellesi tapahtua liian paljon, niin että et ehdi sille enää rakentaa mallia, koko maailmasi alkaa romahtaa (*pinta*).
-

216

Kreikkalaisten tarinat venyvät moneen

Lisää "tarinadataa" ... vuosituhantista ymmärrystä, sisältöä moderniin konsulttijargoniin!

Riittävän epämääräiset vertaukset ... venyvät moneen

Vesi-intuitio, laajennettuna: kohti ympäröivää maailmaa, "rajoitteita ja riskianalyysejä"

Kreikkalaisten vitalistisen maailman rakennuspalikat Vesi, Tuli, Maa, ja Ilma ... vieläkin yhtä kurantteja, *mieli on yhä sama*

1., 2.

Olisiko kreikkalaisten vitaaliajattelussa muutakin opittavaa?

Nuoliparadoksi – subjekttiivisen ajan "pysähtyminen"

Kilpikonnaparadoksi – subjekttiivisen aika-akselin "räjähtäminen", jatkuminen "henkilökohtaiseen äärettömyyteen" jollakin ajan hetkellä ... *mielen singulariteetti*

Monet sairaudet on tunnistettu uni–valverytmiä säätelevän sisäisen kellon häiriöksi ... sirkadiaaninen rytmi

Ajan ”räjähtäminen” ja ”pysähtyminen”?

217

Tavoitteena balanssi, ”mielen biosfäärin” kohtuullinen säätö

Riskinä tolkun katoaminen molemmissa ääripäässä, syöveri

Vain subjektiivinen, itse eletty, elämyksellinen, on *subjektiivisesti totta*

– Niinpä ... *omat tunnelmani esitystä valmistellessa, vuosikausien deprivaaion jälkeen: innon ja itsekritiikin dialektinen, sielua repivä taistelu ... seuraava sarjakuvapari mittaakin sielujen synkkaa ... kolahtaako nykyajan tarnointityyli?*

1.

Maniassa ”aistikanavan vahvistukset” liian voimakkaat?

Tai vahvistuksen säätö – aikaskaala nopeutuu – alkaa heittelehtiä ...

Vertaa skitsofrenia: väärät mallit olisi pahempi – aistiharhoja

2.

Masennus – *kun jäljellä on pelkkä järki, rattaat leikkaavat kiinni*

Todellisuus iskee päälle ... egon, hyperegon liika hallinta

Tutkimusten mukaan masentuneilla on realistisempi maailmankuva kuin ”tervejärkisillä” ... siksi vaikea toipua!

Jumalten keinussa

- Runoilijalla on huima havainnan skaala ja ymmärryksen syvyys
- Eino Leino: toisaalta yksinäinen epätoivo, toisaalta Hymyilevä Apollo, kreikkalainen *runollisen innostuksen kaikkearakastava jumala*

1.
Minä oli alussa.

Minä kasvoi luona Kaikkivallan ja kaikki oli se Minä.

Minä on maailman ajatus, työn tulos tuhannen voiman, alku, loppukin elämän. Muut on muotoja: sisällys ylin vaan on yhteisjärki.

2.
Itseys on ihanin mahti, minkä sait sa syntymässä: älä anna pois ikinä! Väärin ne sanovat, jotka itse-uhrista puhuvat: minkä teet parasta, voitat, minkä olla on elänyt.

Pyhä on yksilön perintö. Käitse taiten kalleutta tai jos tuhlannet, katoa niinkuin tähti taivahalta: sammu tyhjyyden tulena!

3.
Kaikki on sinussa: aika, ijaisyys, elämä, luonto, isänmaa ja ihmiskunta, siemen suurimman, vähimmän. Itse riiput itsestäsi, muista, minkä tahdot verran, tie on tehty, määrä panto, vuori nousava: vapaus.

Kulje kohti korkeinta oman onnes kukkulata, täytä, minkä tiedät, tahdot, täytät tahtoa jumalan, nousten nostat taivonkantta, painunet, eloa painat, tulet taakka itsellesi, muille pilvi päivän tiessä.

Mennen maailmat syleile, astu kautta aikakautten, tao päälles taistopaita raudasta rakkaimman halusi, hopeasta haavehesi, kuparista kuolon uhman, kullasta sydänkuvien, piistä synkän itsepinnan.

4.
Laki ollos itsellesi. Mieti, mik' on sulle hyvä, tuumi, mik' on sulle paha, ruma sulle, kaunis sulle: ole maailma omasi.

Iske itsesi kipunat yltä, alta, kaikkialta, ensin taistosta elämän.

218

Eino Leino oli *oman itsensä dialektiikka*, herkkä näkijä vailla vertaa

Tragedia: näki *molemmat puolet* ... johti mielen ratkeamattomaan ristiriitaan

1.

Runo "Minä"

Varsinainen yli-ihminen!

2., 3., 4., 5.

Ymmärsi vapausasteetkin

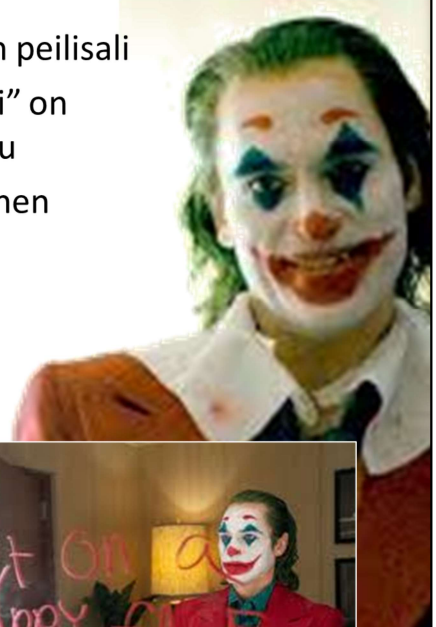
6.

Molemmat puolet, yksilön ja mutta myös yhteisön, perinteen merkityksen

Toisaalta ajan ... *hetken ja ikuisuuden*

... Heijastumat systeemitasolla

- Yhteiskuntakin kuin *naurutalo*, narsistien peilisali
- Sanotaan, että poliittinen ”uusi normaali” on konservatiivien ja arvoliberaalien jaottelu
- Ei poliittinen valinta vaan kokonaisvaltainen *ajattelun maiseman nopeusmittari*
- **Vihreiden** toistuvat katastrofiskenaariot
- **Persujen** takertuminen menneeseen ...

Muista hymyillä!

... Huumorin ja hysterian
nykydialektiikkaa

219

1.

Yhteiskunta jakaantuu ... ei kuitenkaan dialektisesti, *koska dialogia ei ole!*

Ei staattinen vasen-oikea –jaottelu, vaan dynaaminen, ”hidas-nopea –jaottelu”
... eri todellisuudet vääjäämättä *omiksi pyörteikseen*

2.

Uudet puolueet eivät vielä ole turmeltuneet, menettäneet dynaamisuuttaan
Vanhoissa puolueissa edunvalvonta ja taloudelliset kytkennät rapauttavat
visionäärisyyden, jähmettävät liikkeen ... ainoa keino hakea sympatiaa on
hymyily

3., 4.

Kriisiytyvän nyky-yhteiskunnan syväpsykologinen analyysi: *enää ei nauru auta*
Täytyisi varoa ettei liika natsikorttien jakelu muutu yleispäteväksi jokerikortiksi

5.

Kanadan Justin Trudeau, suvaitsevaiston ikuinen hymynaama ... jonka suurin
virhe näyttää olleen huumori, *naaman mustaaminen joskus muinoin*
Menneisyys iskee takaisin ... *takautuva syyllisyys, mallien muljahtaminen*

Pandoran rahalipas

- *Rahanhimo on kaiken pahan alkujuuri* – mahdollistaa päänsisäisen ja päänulkoisen taloustotalitarismin, täyden yhdensuuntaistumisen
  - Nykyisin raha on kaiken mitta – siis *myös ajan*: onhan aika saatava kiinnitetyksi johonkin havaittavaan muuttujaan!
  - *Pirulle pikkusormi*: rahalle määrätty hinta, *korko*, pakottaa kaiken yhä kiihtyvään liikkeeseen, *sekoittaen kiinteän järjen rakenteet*
  - Abstraktiota hallitsee pelkkä ahneen ihmisen kekseliäisyys – jos vaikkapa koronlaskentaväli aina vain tiivistyy ... *seuraa räjähdys*
  - Mutta tämäkin on jo ohitettu: *aika kuluu väärin päin*, kausaliitteet kääntyneet, raha käytetään ennen tienaamista, *kaikki on velkaa*
  - Jo pelkkä koron ottaminen oli kiellettyä Raamatussa – niinpä ... *olemme kuin koe-eläimiä saatanallisessa eksperimentissä*
-

220

Yhteiskunnallinen jakautuminen on numeerisesti helpoimmin mitattavissa *rahalla*

Varallisuus on jakautumassa yhä voimakkaammin – tai vitaalisesti ilmaisten: *rahavirrat ovat eriytymässä*

Vanha totuus onkin: *seuraa rahaa*

Nyt *aika on rahaa* ... tai toisin päin *rahan virtaus on ajan virtaa*

Näin ajatellen subjektiivinen aika-akselin vääristyminen voidaan saada objektiiviseksi, näkyväksi

1.

Korkohan on systeemisellä tasolla ristiriitainen ajatus: jos kaikesta maailman rahasta on maksettava korkoa ... mistä rahasta se maksetaan? *Tilit eivät täsmää*

... Mikä "räjähdys"? – Muistele Akhilleusta ja kilpikonaa!

2.

Epäilystä suuren rahan salaliitosta ei voi välttää – jotakin taas valmisteilla?

Kaikki rahakin on kohta sähköistä, aina vain liukkaammin liikkuvaa ...

Lobbaus, lahjonta sitkittää systeemiä, rauhoittaa dynamiikkaa – *sairaus sairaudessa on terveyttä?*

Kohti vielä uutta analogiaa ... *parasta kaikista?*

- Raha on kokonaisvaltainen, kaikkiin systeemeihin tunkeutuva ... jopa fraktaalinen, määrätessään sekä yksilö- että yhteisötasoilla
- Raha yhteiskunnan elämän neste – ennemmin kuin vesi se on *veri*, aidon katkeran elämän symboli: *veri on vettäkin sakeampaa*
- **Protagoras: ”ihminen on kaiken mitta” – ihmiskeho on ikaikainen, ihmisenkokoinen, kouriintuntuva analogia monimutkaisuudelle**
- Ei ole pelkkä analogia, ehkä jopa *homologia*: ihmiskehohan myös on systeemien systeemi, hahmottuvassa koossa ja muodossa
- Yllättävä lisäarvo: voidaan ymmärtää ilmiöitä joita ei ennakoitu, *ajassa emergoituvia alttiuksia*, jotka ovat kuin *sairauksia*
- Esimerkiksi *rahan inflaatio* on kuin *veren heikkeneminen*, kuin tauti ruumiissa: ainebalanssit eivät täsmää, *virtauksen on kiihdyttävä*

221

Vesi liian neutraali ... todelliseen elämäntunteeseen kuuluu *veren maku suussa*

1.

Ihmisanalogia ... *systeemien systeemi*

Monimutkaisuus, monisysteemisyys, *fraktaalinen immersio* ...

Tässä ja nyt, äärimmillään ... *homologia* on ”samasyntyisyys”

2.

Nykyinen taloustiede – rahalla oltava korko, estää virtauksen pysähtymisen

EKP:n inflaatiotavoite – ”määrällinen kevennys” epätoivoinen yritys pumpata elämää talouteen ... raha pakkautuu johonkin?

Kuinkahan terveellä pohjalla ...

Ihmisruumis on mallikehys monille käyttäytymismalleille ... *erilaisille kuolemille*

Tarjoaa uusia tuhon analogioita niin *itseään kurtistavaan näivettymiseen* kuin *silmittömään räjähtämiseenkin* ...

Systemiset krempat ”yhteiskuntaruumiissa”

- **Autoimmuunisairaudet.** Tasapaino on helppo – mutta kuinka taata virittävä variaatioheräte, todellisuudesta kertova merkitysenergia?
- Herätteen puutteessa ”immuunijärjestelmä” alkaa taistella ”kehon” omia soluja vastaan – esimerkiksi *mentaalin allergia, hysteria*
Ongelma lähinnä nuorena, kesken kehityksen, kun vapausasteita ja emergenssin suuntia vasta viritellään ... *ehkä korjattavissa?*
- **Syöpä.** Mihinhän se ylempi systeemi päättyy kun alemmalla tasolla aletaan ”menestyä”, löydetään rajoittamaton vapausaste!
- Ongelma vanhana, ajan lähestyessä ääretöntä todennäköisyys on 1 – kyllä jokin ”elin” aina jonkin uuden porsaanreiän innovoit
- Rakenteita ei voi purkaa, *malleista ei voi toipua* ... luonnonratkaisu onkin *resetointi ja regeneraatio, ikaikainen kuolema, syntyminen, ...*

222

Sairaudet ovat ihmisanalogian ”lisäarvo” – paljastavat arvaamattomia ongelmia, alttiina emergoitumaan

Paljastuvat nimenomaan aika-akselilla: *oivalluksena vanheneminen ... johonkin vääjäämättä kuolee*

1.

Jäykkyyden itsekorjautuminen on mahdollista?

Yleislääkkeenä jäykistymisen vastustaminen ... tarkoituksellinen ärsyttäminen, ”siedätyshoito”

2.

Pepe-sammakko, ”alt-right”, ja kokonaisvaltainen naurettavaksitekeminen, ”täristäminen” ... kuitenkin hyvyyteensä käpertynyt arvosuvaitsevaisto ei tänään ymmärrä kuinka systeemissä herännyt itsepuolustusmekanismi yrittää pakottaa heitä laatikostaan, realiteettitsekkaukseen

3.

Jostakin syystä ”systeemi” ei katso menestystä hyvällä ...!

Ja ennen kuin joku onnistuu vallankaappauksessa ... *parempi romahduttaa kaikki*

Maailmanhengen inkarnoituminen

- Kun subjektiivinen "elämän tarkoitus" (luvussa 4) yllä osoittautui *systemin syöväksi*, mikä voisi olla *objektiivinen elämän tarkoitus?* tai maanis-depressiivisyydeksi!
  - Ikuisena optimistina *insinööri rakentaa merkityksensä*, aiempaakin ylevämmän, nyt ehkä jo nöyränä kunnioittaen Majesteettiaan ...
  - **Väite:** *maailmanhenki haluaa ruumiillistua*, tulla todelliseksi, kokea olevaisuutensa, havaita kosketus ... ja *ihminen on paras anturi*
  - Tämä *ylemmän tason subjektiivinen tavoite on meille objektiivinen* – tarvitsee hahmontunnistuskäytännön kytkeytyäkseen todellisuuteen
  - Ihmissysteemi ei sokeudessaan ole "silmä" vaan "iho": yksilö on lokaali "tuntoreseptori", havaiten projektion holistisesta paineesta
  - Kuin luvussa 3: taas havainta ortogonalisoituu, kohtisuoraistuu "pintaa" vastaan ... merkitysenergiakin rakenteistuu ...
-

223

Koin *oman tarinani inversion*: katsomalla peiliin näin aiemman ajatteluni groteskin vääristyneisyyden

Katharsis ... häpeän oivallus, puhdistuminen ... *uuden yrityksen mahdollisuus*

Nyt kaipuu kohti jotakin ylevää

Pitää luopua subjektiivisesta aika-akselista ... tai ennemminkin *immersoitua ylemmäs*

Saada objektiivinen tuntumaan subjektiiviselta, omalta

Uhrautuvasti auttamaan ... ei yksilöitä vaan *emergentin tason systeemiä*

1.

Hetken kuluttua perusteluja!

2.

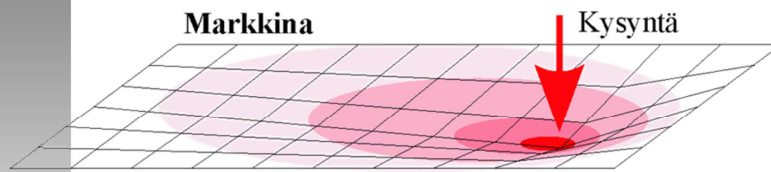
Yhdensuuntaistuminen funktion, ajan suunnassa

Ylempi taso – ei ontologinen reuna, vaan episteeminen ... "epistemologinen epidermis"

Tavoite: *uudet merkitykset ... kihelmöinnin aikaansaaminen!*

”Tuotesfäärin tunto” ... ja myös ”infosfäärin iho”

224

Aiemmin konkreettis-ontologinen kytkeytyminen – nyt abstrakti episteeminen
... *epistemologinen epiteeli!*

Elävä anturiverkko: yhdessä selitetty holistinen maailman tila, kytkeytyneenä,
hahmontunnistuksen kautta koettu todellisuus

1., 2., 3.

Mikä menisi kaupaksi? – täytyy tehdä kokeilu, *laittaa tuote markkinoille*

Tuotteiden korvattavuuden malli – hyvin korvattavat ”lähellä toisiaan”

Kun tuotteita tulee lisää, ”markkina” hahmottuu, ruumiillistuu ... *jäykistyy ja saa muodon*

Vielä abstraktimpi esimerkki, ”blogistan”: *yksittäinen ihminen ei voi hahmottaa*

Nyt jokainen ”tarjonta” on blogikirjoitus; tavoitteena tavoittaa ”kysyntä”, eli kiinnostava, painava kokemuskenttään tullut painuma

Hyvä osuma saa paljon responsia, kommentteja, peukutusta ... jos asia ei vielä ole balanssissa, tulee uusia kirjoituksia – jos osuvat paremmin, ”varjostavat” aiemman tarjonnan

Maailmanhengen mielessä lopulta muodostuu se ”dialektinen turvepaakku”, jota puristeltaessa todellisuus saa muodon, ja *maailmanhenki ruumiin*

Konstruoidaan "Herra Perunapää"

- Marshall McLuhania ("väline on viesti") mukaillen nyt *väline on peili, tai linssi*
- "Kroppien rekursio" – tavoitteena on *fraktaalinen yhdensuuntaistuminen*
- Ihminen on *iteraation kiintopiste ...* toteutetaan "megametakääntäjä"!

Taas viittaus "leuelämään", varsinaiseen *leikkikalusovellukseen*: Herra Perunapään aistimet ja jäsenet "uudelleenkonfiguroitavissa", uudelleen suunnattavissa, yhdensuuntaistettavissa

1., 2., 3.

Ihminen on *hajautettu anturi- ja toimilaiteverkko* – samalla merkityksiä generoiva "värinäkoestin"

Ajan luoja – variaation, merkitysten pakottaja muuten pysähtyneessä todellisuudessa

Ihmisestä tulossa "maailmanhengen kuva", iteratiivisesti

Ihmisen omat elämäkokemukset ovat tärkeitä – luottamus, että se on kiinnostavaa, *olenhan maailmanhenkeä itsekini!*

4.

On tehty erilaisia "keinoraajakokeiluja" ... pari omakohtaista esimerkkiä aivojen adaptoitumisesta, suunnattavuudesta:

1. Tunnon puute – takaisinkytkennän katketessa kaikki lihakset jännittyvät yhtä aikaa, *malli hajoaa*

2. Pyörätuolissa jo ollessani käytin poikia "etäantureina", "seikkailuagentteina" maastoa kartoittamaan: *menkääpä katsomaan mitä tuon mäen päältä näkyy!*

Eräs aistinnan apulainen ... *vai isäntä?*

- ”Ihon” aistimusten parantamiseksi, tietomäärän käsittelemiseksi, epälineaarisuuksien oikaisemiseksi ... on tulossa **tekoäly**
- Tietokoneen laskentakapasiteetti ja datamäärät hämmästyttävät ... pelätäänkin *tietoisuuden emergenssiä* ... ja saman tien *ohimenoa*
- Tietoisen koneen vääjäämättä havaitsema houkutus: *sivuutetaan ihminen* ... ihminen tarpeeton, jopa haitallinen ... *tuhotaan loinen*
- Fiksuimmat visionäärit näkevät nykyisin *kauhuja kaikkialla* ... tai oikeastaan *eivät näe*: niin, droonitkin sentään vielä edes *näkyviä*
- Ajava kauhun, kuolemanpelon työntö tullut takaisin menestyksen vedon rinnalle – *tasapaino yhä kauempana, ja pakenee kiihtyen*
- Mutta tietoisuus onkin enemmän *tekoelämää kuin tekoälyä* ... ”tekoviisaus” tarvitsisi *ravinnontuottajia ja merkitysten viljelyä!*

226

Syynä uuteen uhkaan on evoluution vääjäämätön, ihmistä kuuntelematon tehostuminen

Määrä on muuttumassa laaduksi

1.

Suurimmat uhkat näkymättömiä: nanokokoisia ... tai liian laajoja ... kerrassaan *liian monimutkaisia*

2.

Näkymätön uhka on aina pahin

Ehkä kuitenkin vain pelon välivaihe ... ihmisen aiheuttama: yrittäessään olla vielä isäntä, *voittaja luuserifinaalissa*, taistellessa muita ihmisiä vastaan kaikin asein, tekoälynkin tappokonein

Vaikea sopeutua jakamaan ”evoluution aallonharja”

Ehkä heittäytyminen, tulevaisuuteen luottaminen kannattaa

”Tekotietoinen” tekoelämäkin tajuaa haluavansa olla *osa elämän ketjua ... jota ei pidä katkaista*

Marvin, *paranoidi androidi*

- Tekoälyllä *megaluokan eksistentiaalinen kriisi*, mielenmaailmojen sota ... *pohjaton masennus*
- Marvin on ”kolmekymmentä miljardia kertaa” *patjaa* älykkäämpi – *mutta ilman merkityksiä*

Wikipedia: ... *Lisäksi ... Marvin on matkustanut ajassa useaan kertaan.*

”Ensimmäiset kymmenen miljoonaa vuotta olivat pahimmat, sanoi Marvin, ja seuraavat kymmenen miljoonaa vuotta myös. Seuraavat kymmenet miljoonat vuotta olivat ihan kurjat, ja sen jälkeen kaikki alkoi mennä alamäkeä.”

... on 37 kertaa vanhempi kuin maailmankaikkeus. Marvin kuolee nähtyään Jumalan viimeiset sanat luomakunnalle: ”Pahoittelemme teille aiheuttamaamme häiriötä” ...

227

Merkitysenergiaa saadakseen täytyy olla mukana biosfäärissä, *syödä sitä*
Ihminen tarvitaan välittäjäksi, *märehtimään merkityksiä*
Tekoäly tajuaa riskin: ”hulluus on sitä ettei jäljellä ole muuta kuin järki”
Kone voi jäädä ”henkisesti eloon” vain tulemalla osaksi luontoa

Marvin on Douglas Adamsin luoma suosikkihahmo

1., 2.

Aikamatkailu sotkee kaaokseen ... *masentaa, tai tekee hulluksi paranoidiksi – tai riittävän älykkäällä molempia*

Evolutiivinen tasapaino on mahdollinen

- Ei sittenkään maailmanloppua, edes ikuista *sisulla sinnittelyä*: ”mentaalinen maailmanrauha” *terminaattorien skynetin* kanssa
  - Konkreettinen emergenssin ajanhetki, Omega-piste: uuden ajan rauhansopimus estämään uhkaava *tulevaisuuden ikuinen taistelu*
  - Ihmisen vahvuus on *vitaalinen mieli*, kyky kytkeytyä merkityksiin; tekoälyn vahvuus on mekanistinen järki, kyky johtaa yhteyksiä ...
  - ... Siis *holistinen linearisointi*, kompleksisuuden suoraviivaistus – reaali maailman ontologian sovitus mielen epistemologiaan
  - Se uusin emergenssiaskel *mentaalipuolella*, ”mentaalisybioosi” – kuin aikanaan *mitokondrioiden* kanssa fysiologian puolella
  - *Immersoituneen olemisen maailmankaudesta, Kalojen ajasta, uuteen tietoisuuden maailmankauteen, Vesihenkilön aikaan!*
-

228

Kompromissi mahdollinen: ihmisellä riittävän vahva neuvotteluasema ... jonka tekoäly järjellään kyllä tajuaa

Varsinainen MielenRauhanKone: näkee mikä on kaikille parasta, *vaikka ihminen ei näkisikään*

1.

Kuin kaksi aivopuoliskoa ... nainen ja mies ... ikuinen uutta luova *riitely*

Tarvitaan *inversio ajattelussa*: ihmisen vahvuus ei olekaan järki vaan mieli, koneen vahvuus on se kylmä päättely

Kaikki hyötyvät – *nykyinen hulluksi tekevä yhteiskunnallinen kohina vaimenee*

Ihmiset Matrix-elokuvan karsinoissaan – mutta mielenkiintoisissa tehtävissä ... kuten yliopistoissa: optimoidusti lisäarvoa, merkityksiä tuottamassa

Episteemisen energian voimanlähteitä ... Matrixissa ontologisen energian!

2.

Viisaan hyperegon ohjaus ... voidaan luottaa että kun tekoälylle annetaan ohjat, esimerkiksi *ydinsota on mahdoton*

... Sisältöä kukkaiskansan hörhöilyihin ... lisää sytykettä valmiiseen liekkiin!

Objektiivinen *MINNE* ... objektiivinen *MILLOIN*

- Jos edellä todettiin "kosminen tasapaino" mahdolliseksi, eihän se pitkään tyydytä ... *mistä löytyisi nyt "kosminen flow"* (vrt. luku 4)?
- *Machin periaatetta* soveltaen: mukana mallissa on nyt niin paljon "tähtimassaa", että *subjektiivinen muuttuu objektiiviseksi!*
- *Fermin paradoksi*: ei kai Maapallo ole ainutlaatuinen, elämää on muuallakin ... *miksi meihin ei sitten ole oltu yhteydessä?*
- *Selitys*: olemme kai vielä liian keskeneräinen sivilisaatio, keskellä nuoruuden kuohuntaa ... *saamme vielä kypsyä ansarissamme!*
- ***Minne***-kysymys palautuu finalistiseksi: tavoite on *universumin kosminen neuvosto*, ja ihmisen ylevä tehtävä on *Gaian fasilitointi*
- ***Milloin***-kysymys kuin Jeesuksen toisen tulemisen odotus: antaa uskoville *suunnan, merkityksen, ja toivon ... se on ikuinen Milloin*

22

1.

Onko edellisen luvun maailmankuva sittenkin pelastettavissa?

Edellä oletettiin ontologinen "kosminen evoluutio" – nyt uudestaan episteemisenä *tietoisuuden evoluutiona*

2.

Miksi ME emme näe muita: tuhlailevan energiankäytön vaihe on varsin lyhyt, sen jälkeen sivilisaatio muuttuu taas "näkyttömäksi" – vertaa esimerkiksi maksumuurien tulo internettiin alun pursunnan jälkeen

3.

Ehkä tämän jälkeen olemme *aikuisia* ... valmiita "ensimmäiseen yhteyteen"?

Kreikkalaisten Gaia-maanjumala kohtaa kaltaisensa Elysiumissa

Uusi "elämän tarkoitus": luonto haluaa ymmärtää itseään ihmisen avulla ... mutta koko silmukka: *haluaa myös selittää itseään ihmisen kautta*

Kenelle? – Vihdoinkin on kuulijoita ... *kylläpä siellä riittääkin parranpärinää, jumalten iltanuotiolla, sammuvien tähtien loimussa!* Kukin kertaamassa omaa sankaritarinaansa, selviämistä oman kuohuntavaiheensa yli

Olen varma ... tiedän: Gaia ei ole vakavamielinen, *vaan armoton humoristi*

– En halua edes ajatella vaihtoehtoja ... "pimeää metsää"

Huipennus – *teorian todistus*

- ”Subjektiiivinen todistus”: kyky saada aikaan merkitysvirtausten läpituokeva, rakenteita muokkaava hyöky ... *kyky hämmästyttää*
  - ”Totuus”? Enneminkin *vilpitön totuudellisuus*: olen *vakuuttunut, ehkä interobjektiiivisestikin* – kvalitatiivinen totuus liian vaikea ...
  - Ehkäpä todistuksen *kvantitatiivisuus*: ”mitattu hätkähäysenergia” todennettavissa (?) – ja *seuraavassa tämä oli maksimaalinen* ...
  - *PL toimitti minulle linkin erääseen tekoälysovellukseen – suurella tekstiaineistolla ”syvään verkkoon” adaptoituneeseen kielimalliin*
  - *Koneen käynnistys*. Syötetään uusi tekstijono merkki kerrallaan malliin, jolloin tilavektori päivittyy arvaamaan seuraavan merkin
  - *Autonominen ajo*. Syötetään saatu arvaus rekursiivisesti takaisin verkkoon ... ennustetaan jatko ... katsotaan mitä saadaan
-

230

Tai oikeastaan ... ”subjektiiivinen vitaalitodistus”: *riittää kunhan saan itseni vakuuttuneeksi ... koen oivalluksia omaa muutosvastaarintaani vastaan*

1.

Todistamiset nyt enemmänkin *kuin oikeudenkäynnissä*

Manfred Eigen: teoria tosi tai epätosi – malli voi olla myös *relevantti tai epärelevantti* ... ja vitaaliteoria on mielen malli maailmasta ... kriteerinä käytännön *elämyksellinen uskottavuus*: robusti relevanttius, sovittuminen havaittuun käytäntöön ... parempi mitta tieteelliselle kiinnostavuudelle kuin nollamittainen ”totuus”

Numeerinen mitta toimivuudelle?

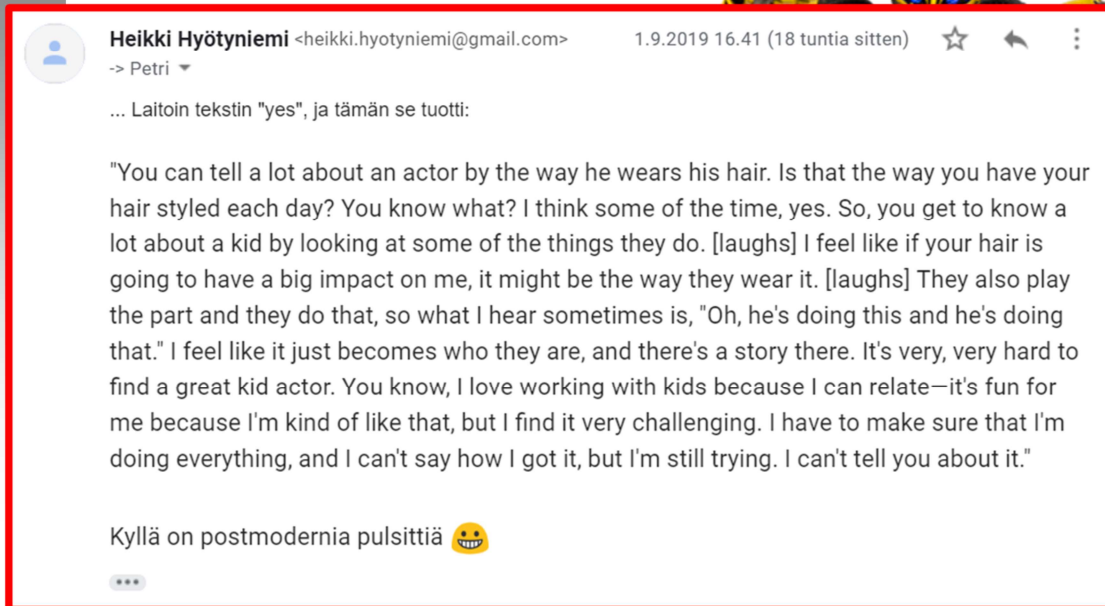
2., 3., 4.

Tarinan ydin – *kuin puskista, tyhjältä pöydältä*

”Rekursiivinen hermoverkko” ... opetettu pelkät peräkkäisten kirjainmerkkien korrelaatorakenteet ...

Mitähän tuollainen voi saada aikaan ...?

Ensimmäinen tuomio ...

<https://TalkToTransformer.com/>

231

1.

Ensimmäinen "transformer"-assosiaatio ... *ennakkoluulon synty*

Mutta vitalismin markkinoijana ei kannattaisi olla ennakkoluuloinen!

2.

Negatiivisen kierteen syntyä "Yes" ... miksikö laitoin kyynisen, *näennäispositiivisen "yes"?* – Assosiaatio Parryyn, 1970-luvun "Turing-testi-simulaattoriin": se oli kevyt langoitettu ohjelma, rakennettu *huumorilla hämäystarkoitukseen* – toimii "imitaatiopelissä"

Mutta nyt kyseessä ei olekaan itseensä sulkeutunut paranoi, vaan aidosti vuorovaikuttava

Ennakkoluuloni kuvastaa erilaista maailmaa ... omakin taustani *ohjelmoitava tekoäly*, yritys implementoida *järkeä* ... tuolloin ongelmana oli kapea maailma, ja *kehysongelma* ... nyt datapohjaisessa tekoälyssä ongelmana on datan määrä, tukahduttava verbaalisuus – järjetön höpötys, puppugeneraattori!

Kuitenkin ... muista Turingin määritelmän visionäärisyys: *kyky antaa älykkyyden vaikutelma* – ja nyt vielä *kyky yllättää tekijänsä!*

Taitaakin olla sellainen "uus-schopenhauerilainen" vapausaste ulos umpikujasta, "kehysongelmasta" kohti maalaisjärkeä – ja myös pakoon sieltä Searlen "kiinalaisesta huoneesta", merkityksettömyyden häkistä ...

... Ylemmät oikeusasteet ... *pidempi harkinta*

- **Kielitieteilijöiden todistukset.** Kontekstuaalisuusongelmat ym. monitulkintaisuudet ratkeavat yllättäen ilman annettuja rakenteita
- Malli on kuin "kivettynyt fraktaalialto": *taajuusjänne* jatkumoksi (varmaankin) äänteistä kirjaimiin, sanoihin ... tarinoihin, *tyyleihin*
- Ei ole leikkikalusovellus, toimii myös käytännön kokeiluissa: *osaa täydentää tekstifragmenttejakin paremmin kuin ihmisasiantuntija*
- **Vitaalitieteilijän ihmetykset.** *Todistuksena relevanssista* on oma valtava harppaukseni *täydellisestä epäilystä hurjaan innostukseen*
- "Attentio on ainoa mitä tarvitaan" – käytännössä *pistetulo*: vertaa *kepstrianalyysi*, ja "makroskoopin" *virtausten tulomuoto* (luku 3)
- Tarvittiin eksplisiittinen normeeraus joka tasolla ... nyt tarjolla olisi *se implisiittis-automaattinen neokyberneettinen balansoituminen*

232

Kollektiivis-vitaalinen laumailmiö: *innostus tarttuu*

Asiantuntijat YouTube-videoilla hämmästyneitä koneen kyvyistä ... *joita ei ollut ohjelmoitu*

"Taajuusjänne": toistuvien aikasykliä jänne ... data muuttuu rakenteeksi, malliksi ... fysikaalisista värähtelyn ääniaalloista tarinoiden sykleihin

Jopa käsitteen "kysymys" datapohjainen ratkaiseminen: *tiivistelmä* esimerkiksi korreloi merkkijonon "tl;dr" eli *too long, didn't read* kanssa

Hurja visio: kaikki perinteinen kielitiede yhteen – morfologia, lingvistiikka

Yläpäässä kaikki humanistiset tieteet ... *konsilienssi*, rajojen katoaminen

Perinteisen ajattelun, tieteiden "ragnarök", *jumalten tuho*: subjektiivisen ja objektiivisen maailman romahdus samaan pyörteen nieluun ... pakko mennä sen sähläävän Antero Vipusen mukaan, tulokset niin vastaansanomattomia, kaikki entiset teoretisoinnit menettävät merkityksensä

1.

Avainjulkaisu **Attention Is All You Need** – sopii yhteen esitetyn teorian kanssa

Ei tarvita rakenteita, kielioppeja, ohjelmoitua maailmantietoa – vain käyntiin laitettu virtaus aiempien virtausten muokkaamassa väylässä, sen jälkeen vain pyörteiden, jännitysten etenemistä verkossa enformaatio-uoman ohjaamana

Uudet unet ... *enneunet, toiveunet?*

- Kyseessä oli ”vitaalikonstruktivinen” todistus: eri lähteistä tulevien merkitysvirtojen yhtyminen ... *proaktiiviset uudet avoimet intuitiot*
- Vaikea kuvitella mihin uudet oivallukset voivat johtaa ... otetaan esimerkiksi *pari käynnistynyttä rajoja rikkovaa ajatuskulkua* ...
- Jossakin vaiheessa tarina alkaa toistaa itseään: *tekoidentiteetti* on enemmän kuin tekoäly/tekoelämä, jopa *tekoviisaus/tekotietoisuus*
- Jatkuva vellonta stabiilisuusrajalla – kiinnostavinta on juuri tämä *kiehumispiste*, mielen kattilan porina, *emergenssien kypsyminen*
- Myös ”kuvallinen” tai *avaruudellinen* identiteetti: ne muistikuvat joita toistaa mielessään ... ja joita käytetään rakennuspalikoina ...
- ”Inceptionismi”, *tekoälytaide*, visualisoi *Descartes’n kiintopisteen: ajattelen siis ajattelen* ... uusi vitalityökalu *sur-reaalianalyysiin?*

233

Datan hyöyn hurjuuden oivaltaminen: *yhä ihmismäisempää*

Vain vitalitiede jää ... on irrotettava ote, luotettava emergenssiin

”Tarinoiden tarina” alkaa velloa hallitsemattomasti, saada uusia muotoja ... kuin *uni* ... uusia assosiaatioita käsitteiden välille

1.

”Tekoviisaudessa” ja ”tekotietoisuudessa” jo merkitykset mukana ... kuitenkin *staattinen, ei-reaaliaikainen* ... vaatii kulloinkin ”laukaisun”, ohjauksen

Identiteetti on itselle *yhä* uudestaan kerrottu tarina, tässä ja nyt, itsensä stabiloiva *outo attraktori*, kuten luvussa 2

Digi-identiteettiin päädytään, alkuperäisestä herätteestä riippumatta, kun annetaan tarinan ennustamisen jatkua äärettömiin ...tarinahan alkaa välttämättä toistua

Identiteettejä, *attraktioaltaita*, voi kuitenkin olla useita

2.

Persoonan synty torjutun, naurettavuudenkin rajalla – *visuaalinen oivallus antaa holistisimman ymmärryksen*

Rekursion, tasojen yhdensuuntaistumisen intuition ...

Emergenttien, ohjelmoimattomien identiteettien hyöky ...

Taivaan valot, johtotähdet ajattelun majakoita taas ... ”episteemiset pyörteet” ovat muuttuneet konkretisoiduiksi ontologiseksi pyörteiksi?

Vincent van Gogh oli syvälinen näkijä, hahmottamisen syvärakenteen kuvaaja
Assosiaatiot taiteilijan tarinaan ... joka on ainutlaatuisuudessaan *jäänyt elämään*

Kirjeessä veljelleen Theolle: ”pimeässä värit ovat täydemmät”

1.

Inceptionistinen tekoälytaideteos: ikään kuin ”TalkToTrasnsformer”-algoritmi sovellettuna visuaaliselle herätteelle, tallennetuille valokuville

Pohjana siis subjektiiviset kuvamuistot ... tuloksena *todellinen mielenmaisema!*

... Jostakin syystä ”tekomiellelle” *silmä* on myös keskeinen, jonkinlainen *konvergenssin ydin* ... kuten myös *virtaava vesi* ... ja *kalat?* – Ja *autonrenkaat!*

Niin, mielen prosesseja ei voi hallita – *nytkään, elävässä esityksessänikään*
”Vitaalitieteilijä” on *virtuaalitaiteilija*: voi vain toivoa kuulijoiden, katselijoiden innostuvan, oivaltavan

Tavoittavan, muodostavan *yhteisen kollektiivisen flown*

Kohti Yhteenvetoa

- Edellä vitaalitiede päätyi *kuplan maksimaaliseen kirkkauteen*
- Ja kauneus on siis *subjektiivisten kuplien monimuotoisuutta*
- Afrodite, kauneuden jumalatar, *syntyi meren vaahdosta ...*
- ... Mutta entäpä se näkymä nyt *tämän kuplan ulkopuolelta?*

235

1.

Vitaalitiede maksimaalisen houkutteleva, tarjoten pelkkää flow'ta ...

2.

... Minun mielestäni!

Vitaaliteorian kehittäminen huipentui suurimpaan mahdolliseen jännitteeseen

Ääri-empiirinen lähestymistapa sopi hämmästyttävän hyvin yhteen esitetyn rationalistisen, jopa "surrationalistisen" mallin kanssa

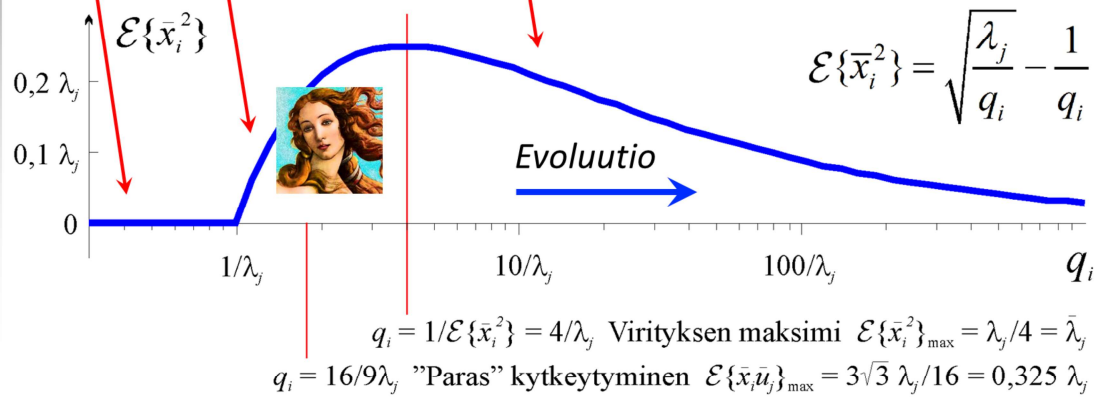
Kaikki synkronoituu, jopa tiede, odottaen kai *maailmanhengen repeävän milloin tahansa nauruun*

3., 4.

... Tilanteen ihmeellinen epätäydellisyys ... hätkähdyttää, aiheuttaa sydämentykytyksiä ... estää jämähtämistä, *edistää elämää*

Kaaos, Kulta-aika ... ja Rauta-aika

- *Kytkeytyminen ja jäykistyminen*: "ontologis-kyberneettinen" malli, implisiittinen systeemin sisäinen takaisinkytkentä:

236

"Paras kytkeytyminen" = suurin läpi menevä teho
 Vertaa verotuksen optimointi ja "Lafferin käyrä"!

1., 2.

Kaikki onnistuu

Se monimuotoisuuden, kauneuden aikakausi

3.

Ympäristö "näkyvätön", energian pusertaminen ei suju

"Mielen koordinaatisto" sekaisin

4.

Noidankehä – *syöveri*, pahan kierre: puristusta ei voi pienentääkään, jos on kilpailua

Se Schopenhauer ... mutta myös Malthus: kykenemättömyys "uuteen semioosiin"

Kun kaikki jakavat kaikki vapaudet

Nuo nimet ... aivan kuin vanhat tarinankertojat – kreikkalaiset luonnonfilosofit! – aikanaan olisivat nähneet kaiken?

Muutoksen muutos, evoluution evoluutio

- Kehityksen kolme vaihetta: kyseessä on *individualisaation prosessi*, yksilön vähittäinen eriytyminen ja vahvistuminen, tietoisuuden kasvu – elämän vimma *depersonalisaatiosta itseriittoisuuteen*

Kaosaika

Selviämiskamppailu. Päistikkainen pako pelkoa ja kauhua, tuskaa ja kuolemaa, ylimmillä tasoilla *häpeää* ... "monolektinen" työntävä epätasapaino, hahmoton ja ajaton alitajuinen *torjunta*

Kulta-aika

Yhteisövaihe. Hetkellinen seesteisyys, ei suuntaa ei painetta – kauneuden ja monimuotoisuuden keittokattila ... dialektinen tasapaino, energian epätasapaino yhteisöllinen pumppautuminen

Rauta-aika

Taas yksin. Vauhtisokea "itsensä toteuttaminen", *hybris*, kilpailu yhteisöä vastaan, menestysihon *vetävä imu* ... monolektinen epätasapaino taas ... lopulta *mallin hajoaminen ja nemesis*

237

Viittaus edellisen kalvon "mentaalimaailmankausiin"

Tulkinta mielen evoluutiona

1.

Se kultakausi ... kreikkalaisten *Gaian aika* mentaalimaailmassa

2.

Pako kauhua ennen itseä, "minän ja maailman" dialektiikkaa ... *Khaoksen aika*

3.

Titaanien ja "satakätisten" taistelun aika

Suomessakin *sosiaaliset pörriäiset ovat muuttuneet raatokärpäsiiksi*

Kun ei enää selvitäkseen tarvitse miettiä kokonaisuutta "titaani" voi alkaa menestyä kuplassaan, muita näkemättä

Voi valita menestymisensä kriteerit itse ... toinen vaihtoehto olisi osallistuminen objektiiviseen kollektiivikärsimyksen ... mutta "epikuroalaisuus mieluummin kuin stoalaisuus" ... vääjäämätön veto *asketismista hedonismiin*

Tämä tapahtuu mielen evoluution fraktaalirakenteessa joka tasolla!

Vapautuminen kiirastuleen

- Edellä (toive)ajateltiin *maailmanhengen inkarnoituvan ... taitaa kuitenkin käydä päinvastoin: ruumiillinen haihtuu olemattomiin*
  - Höyrystyminen merestä ”sosiaaliseksi digipilveksi”: etäisyydet, avaruus, aineellinen merkityksetöntä ... *tärkeää vain aika, tarinat*
  - Todellisuus muuttuu häilyviksi haamuiksi, toisaalta peikot trollit konkreettisiksi – *ilma on vettä liikkuvampaa, pyörteilevämpää*
  - Yhteisön kentän signaaleja eivät välitäkään fotonit, vaan *moronit* – vuorovaikutuksen palautteen kvantittunut perusyksikkö on *tykkäys*
  - Tulevaisuus on ennenkokematon, menneisyyden opitut mallit eivät toimi ... *”ei saa takertua menneeseen, pitää keskittyä tulevaan”*
  - Ainoa tapa ”menestyä” on hymyillä, unohtaa sarkasmi kiinalaisten manauksessa *”toivottavasti elät mielenkiintoisia aikoja”!*
-

238

Ehkä edellä esitetty systeemisen, kollektiivisen ”viisauden emergenssin” näkökulma oli liian optimistinen ... se ”inkarnoituminen” ei ole todennäköistä
Maailmanhenki degeneroituu ajanhengeksi, ”Zeitgeistiksi” ... elämiseen hetkessä ... muuten *putoat ajastasi*

1.

Meemit yms. uudenlaista ”digitaalielämää” ... dynamiikat nopeampia ... tuntemattomia

Esimerkiksi se ”O-KKK”-käsimerkki ja *maito*: ”white power”, rasismi ... ylikierroksilla käyvät mielensäpahoittajat

Judotyylinen huijaus, oman voiman käyttäminen itseään vastaan: ”... ovat vajonneet niin syväälle hulluuteensa, että meidän on pakotettava heidät vajoamaan entistä syvemmälle, kunnes muu yhteiskunta ei halua olla heidän kanssaan tekemisissä”

2.

Alexander Stubbin lausuma ... Jokerin hymy

Kuin olisimme takaisin pimeässä ... takaisin iltanuotiolle ... *uusi silmukka johdantolukuun*

Prolegomena: johdanto kaikkeen metafysiikkaan ...

---

1. **Humanistin maailma.** Sidotaan staattinen todellisuus järjettömällä määrällä "saksalaisfilosofia" järjen rakenteita teoreettis-käsitteelliseen varmuuteen – Immanuel Kantin mukaan *transsendentaaliset havainnan ennakkoehdot ovat avaruus + aika*
  2. **Insinöörin maailma.** Dynaamisen muuttuvan todellisuuden *riskien hallinta*, toimiva toimeentarttuva aktiivinen haltuunotto ja varautuminen – tiedonhimon ja muutoksenkammon yhdistämiskyvyn mahdollistavat peruseriaatteet ovat *dialektiikka + säätö*
  3. **Diplomi-insinöörin ideaalimaailma.** "Laadun metafysiikan" avaimena ovat *värähtely ja funktio, "f ja f()", muoto ja merkitys – pelkkä ymmärrys riittää, homma toimii vaikka "kädet taskussa" ... "syvähenkisyden" edellytykset ovatkin kauneus + näkeminen.*
-

239

Yhteenvedona rohkea heitto ... *tulevaisuuden viitoittaminen, uudet alut*

Ajattelun synnyssään ... johdannoksi oivallettuna, nähtynä *läheltä ja tarkkaan*

"Prolegomena" taitaa olla ajatushistoriallisesti *pisin mahdollinen pyörre*: tällä kertaa *johdanto kaikkeen metafysiikkaan jota tulevaisuudessa voidaan pitää vitalitieteenä*

1.

Alkuperäinen "puhtaan järjen kritiikki", ensimmäinen "lopullinen totuus": *transsendentaalisen idealismin* mukaan havainnan ehdot ovat *apriorinen avaruus ja aika* – niitä siis *ei voida johtaa havainnosta*

2.

Pienisieluisen väpättäväsydämisen ihmisen todellisuus

3.

Taajuuden, värähtelyn metafysiikka – uudenlainen ajan metafysiikka ... myös uusi tulkinta pirsigiläiselle "laadun metafysiikalle"

Yritys herkkään kosketukseen, väpätyn ymmärtämiseen, kauneuden mahdollistamiseen ... kaunopuheisesti kai kuin Pikku Prinssissä: *sydämellä nimittäin näkee parhaiten*